

Govor predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH Safeta Softića na Evropskoj konferenciji predsjednika parlamenata država članica Vijeća Evrope o temi: "Mobilizacija parlamenata u borbi protiv mržnje za inkluzivna i nerasistička društva"

Strazbur, 16. septembar 2016.

"Poštovane dame i gospodo, drage kolege,

Imam veliku čast i zadovoljstvo, kao predsjedavajući Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, obratiti se na Konferenciji predsjednika parlamenata država članica Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope i govoriti o temi: „Mobilizacija parlamenata u borbi protiv mržnje za inkluzivna i nerasistička društva“.

Govor mržnje, tačnije zagovaranje mržnje na osnovu nacionalnog porijekla, rase, vjere ili po bilo kojem drugom osnovu zauzima posebno mjesto u svakodnevici građana Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu društvenu opasnost i značaj koji međunarodne i evropske institucije pridaju ovoj materiji, a posebno potencijal koji govor mržnje može ispoljiti na uzrokovanje nestabilnosti u Bosni i Hercegovini, neophodno je imati uhodan i efikasan mehanizam za borbu protiv ovog fenomena. Općenito govoreći, sloboda izražavanja, kao korelativ govoru mržnje, proteže se i na nepopularne ideje i izjave koje mogu šokirati, uvrijediti ili uznemiriti druge osobe. Brojne međunarodne konvencije ne samo da dozvoljavaju državama zabranu govora mržnje nego to izričito zahtijevaju. Urođeno dostojanstvo i jednakost svakog pojedinca je fundamentalni aksiom međunarodnog sistema zaštite ljudskih prava. Stoga ne čudi da međunarodno pravo osuđuje izjave kojima se negira jednakost ljudskih bića. Propust da se preduzmu energičniji koraci u suzbijanju govora mržnje produbljuje podijeljenost društva i olakšava formiranje društvenih grupa koje smatraju da su bolje od ostalih ili da imaju pravo da nameću svoju volju ostalima dok pravovremena reakcija na govor mržnje daje priliku tijelima za provođenje zakona da predvide izbijanje ozbiljnih incidenata.

Bosna i Hercegovina je, u skladu s međunarodnim okvirom, usvojila niz propisa kojima se regulira govor mržnje, te uspostavila institucije koje imaju zadatak da se bore protiv ove pojave.

Govor mržnje kao pojam eksplicitno se ne navodi u krivičnim zakonima u Bosni i Hercegovini, ali se ovi slučajevi podvode pod „izazivanje vjerske i nacionalne mržnje i netrpeljivosti“, što je tretirano Krivičnim zakonom BiH (član 145.a), Krivičnim zakonom FBiH (član 23.), Krivičnim zakonom RS (član 390.) i Krivičnim zakonom Brčko Distrikta BiH (član 160.).

Tu su, također, još i Zakon o zabrani diskriminacije, Zakon o ravnopravnosti spolova i Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u BiH koji nekim članovima tretiraju pojam govora mržnje.

Imajući u vidu da su prava na izražavanje, a samim time sloboda mišljenja, sloboda primanja i širenja informacija i ideja bez mišljenja javne vlasti i bez obzira na granice osnovna ljudska prava zagarantirana Općom deklaracijom o ljudskim pravima i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda;

Izražavajući zabrinutost zbog sve više izraženog govora mržnje koji podrazumijeva sve oblike izražavanja, uključujući govor, fotografije i videosnimke kojima se širi, potiče, promovira, otvoreno poziva ili opravdava mržnju među rasama, ksenofobija, antisemitizam ili drugi oblici mržnje zasnovani na netoleranciji, uključujući netoleranciju izraženu u agresivnom nacionalizmu i etnocentričnosti, diskriminaciji i neprijateljstvu prema manjinama, imigrantima i ljudima imigrantskog porijekla;

Svjesni štete koju govor mržnje proizvodi ukoliko je prenesen putem medija i uticaja na sve kategorije društva, a posebno mlade;

Naglašavajući važnost i posebnu potrebu borbe protiv sve prisutnog govora mržnje kojim se širi, potiče, promovira i opravdava terorizam;

Osuđujući ponašanja koja vode radikalizmu i ekstremizmu svake vrste;

Pozivajući, podržavajući i zalažući se za dosljedno provođenje domaćih, ali i međunarodnih dokumenata kojima se nastoji zabraniti i sankcionirati govor mržnje, kao što su Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Preporuka Vijeća Evrope o

govoru mržnje, Konvencija o kibernetičkom kriminalu te Dodatni protokol uz Konvenciju o kibernetičkom kriminalu;

Na osnovu člana IV. 4. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 165. stav (2) tačka a) Poslovnika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je na 30. sjednici, održanoj 24.5.2016., usvojio **DEKLARACIJU O OSUDI GOVORA MRŽNJE.**

Iz svega navedenog evidentno je da u Bosni i Hercegovini postoji snažan zakonodavni i institucionalni okvir za borbu protiv govora mržnje. S druge strane, stepen sankcioniranih incidenata govora mržnje je na veoma niskom nivou, što pokazuju različiti indeksi i statistike institucija nadležnih za zaštitu ljudskih prava i provođenje propisa u ovoj oblasti.

Razlozi ovakvog stanja dihtomije su višestruki, a obuhvataju elemente finansijske, kadrovske, sociološke i političke prirode.

U vezi s pravnim normiranjem svih oblika devijantnog ponašanja koji se mogu podvesti pod pojam govor mržnje uočava se, nažalost, ponovljena praksa da se zakoni ili međunarodni standardi u Bosni i Hercegovini veoma lako usvajaju, dok izostaju efikasne mjere za osiguravanje njihove primjene. Nadležnim institucijama za zaštitu ljudskih prava treba osigurati adekvatne materijalne i ljudske kapacitete umjesto što im se budžet kontinuirano umanjuje od nastupanja svjetske finansijske krize do danas. Navedena ograničenja najviše su uticala na aktivnosti promocije, edukacije i preventivnog djelovanja na suzbijanju govora mržnje.

Svijest o opasnosti i posljedicama govora mržnje u Bosni i Hercegovini nije dovoljno razvijena, što pretpostavlja njeno formiranje i unapređivanje; od školskog sistema, medija, svakodnevnog javnog života, ali i efikasnije uloge državnih institucija, civilnog društva i regulatornih tijela. U tom procesu insistiranje na odgovornosti za izgovorenu riječ mora biti dominantno, pošto smo već vidjeli da svaki oblik bulevarskog i uličnog jezika degenerira demokratske modele, a sve veći broj građana, u koje se uvukla nelagoda, neizvjesnost i strah, prisiljavaju da napuste demokratski brod i izbjegavaju učešće u javnom životu.

Izmjene i dopune odredbi Krivičnog zakona Republike Srpske i Krivičnog zakona Brčko Distrikta BiH usvojene su u 2010. godini, a odnose se na krivična djela

počinjena iz mržnje. Usvajanje istih izmjena i dopuna u Krivičnom zakonu FBiH značajno bi doprinijelo kapacitetu Bosne i Hercegovine da se efikasno bori protiv krivičnih djela počinjenih iz mržnje. Nekoliko nadležnih institucija uputilo je Inicijativu za izmjene Krivičnog zakona FBiH, koja do danas nije dala vidljive rezultate, a Zakon o zabrani fašističkih i neofašističkih organizacija i zabrani korištenja njihovih simbola nije usvojen u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine zbog nepostojanja političke saglasnosti u pogledu tumačenja određenih historijskih događaja.

U agencijama za provođenje zakona u Bosni i Hercegovini ne postoje specijalizirani timovi koji su osposobljeni da provode istrage zločina motiviranih mržnjom iako je u praksi zastupljenost ovih krivičnih djela mnogo veća u odnosu na zvanične statistike. Često se krivična djela počinjena iz vjerskih, nacionalnih ili rasnih pobuda krivično ne procesuiraju, a i kada se procesuiraju, postupak se vodi na osnovu običnog krivičnog djela, pri čemu se zanemaruju vjerske, nacionalne, rasne ili druge pobude.

Pitanje granične linije između slobode i govora mržnje, također, u prvi plan dovodi ulogu interneta kao medija koji omogućava raznolikost perspektiva esencijalnih za pluralizam. Ovo, međutim, ne čini internet progresivnim medijem, budući da različite perspektive otvaraju vrata i pojavi ekstremnih ideja. S druge strane, predstaviti internet kao mjesto najvećim dijelom okupirano govorom mržnje, značilo bi dati legitimitet direktnoj intervenciji države u njegovoj kontroli. Medijska pismenost u Bosni i Hercegovini odnedavno se predlaže kao treći put u prevladavanju ovih tenzija. Tumačenje medijske pismenosti, međutim, sa svoje strane otvara prostor za razne interpretacije. U Bosni i Hercegovini medijska pismenost u praksi rezultirala je fokusiranjem na opasnosti koje vrebaju online, umjesto promoviranjem mogućnosti koje internet nudi. Internet je prvenstveno prostor s kreativnim sadržajima za mlade, a govor mržnje je negacija od svega što je kreativno i protiv njega se društvo mora boriti proaktivno, autocenzurom i edukacijom.

U Bosni i Hercegovini, gdje se govor mržnje često ispoljava i kroz političku retoriku i djelovanje, posebno zabrinjava činjenica da incidente iz mržnje čine mladi koji se u vrijeme ratnih sukoba nisu ni rodili. To znači da su izrasle nove generacije opterećene nacionalizmom i netrpeljivošću prema drugom i drugačijem. Uspostavljeni sistem društvenih vrijednosti i stepen tolerancije kod nas je takav da je odnos prema drugom u najmanju ruku neutralan, a često i nasilan. To proizvodi i ispade prema

različitim grupama koje su u manjini ili prema pojavama koje nisu u skladu sa stavovima većine. Propust da se preduzmu energičniji koraci u suzbijanju govora mržnje produbljuje podijeljenost društva i olakšava formiranje društvenih grupa koje smatraju da su bolje od ostalih ili da imaju pravo da nameću svoju volju ostalima dok pravovremena reakcija na govor mržnje daje priliku tijelima za provođenje zakona da predvide izbijanje ozbiljnih incidenata.

I na kraju želim istaći da ću se i dalje zalagati da Bosna i Hercegovina istraje u adekvatnom suzbijanju i osudi govora mržnje kao i donošenju zakonskih mehanizama.

HVALA!"